Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVŬ, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piata mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 205. Braşovŭ, Vinerĭ, 17 (29) Septemvre 1893.

Rĕspunsurile Monarchului şi dieta.

Braşovŭ, 16 Septemvre v.

In sînulŭ partidelorŭ maghiare din dietă se pregătesce o luptă mare. Stânga estremă vrea sĕ facă unŭ atacŭ vehementŭ „în contra reacţiunei de dreptŭ publicŭ, ce şĭ-a ridicatŭ capulŭ în modŭ atâtŭ de ameninţătorŭ la Güns".

E vorba adecă de rĕspunsulŭ, ce l'a datŭ Maiestatea Sa deputaţiunei municipiilorŭ la Güns, în care nisuinţele de a schimba legile pactului dela 1867 au fostŭ declarate de amăgirĭ şi promisiunĭ deşerte şi în care s'a mai enunciatŭ, că o schimbare a pactului dualistŭ se opune chiar şi datoriei Maiestăţii Sale ca regentŭ.

Prin acésta enunciaţiune prea înaltă stânga estremă maghiară vede mai întêiu unŭ periculŭ mare, ce ameninţă principiile ei de independenţă, carĭ după ea, suntŭ cele mai de frunte principii ale esistenţei naţionale a Maghiarilorŭ; mai departe ea vede ameninţate printr'însa interesele cele mai vitale ale constituţionalismului ungurescŭ, căcĭ enunciaţiunile condamnă chiar şi nisuinţele ce ţintescŭ la schimbarea legilorŭ dela 1867 pe cale constituţională.

„Este sulevată în forma cea mai acută cestiunea de dreptŭ publicŭ faţă cu Viena — ḑice „Budapesti Hirlap" — şi este pusă înainte cestiunea naţionalităţilorŭ pe tótă linia... Peste cetăţenia de onóre a lui Kossuth, peste monumentulŭ honveḑilorŭ şi peste corespondenţa nemţéscă a armatei, amŭ ajunsŭ la enunciaţiunile dela Güns.... aicĭ, pe lângă asistenţa guvernului responsabilŭ s'au pronunţatŭ din loculŭ celŭ mai înaltŭ astfeliu de cuvinte, carĭ au produsŭ mare iritaţiune şi nelinişte în ţéră..."

„... Noi — continuă numita fóiă — nu putemŭ trăì fără de condiţiunile depline ale vieţei nóstre naţionale. Noi acéstă ţintă nu-o căutămŭ nicĭ în Daco-românia, nicĭ în Pangermania, nicĭ în Panrusia, ci esclusivŭ numai în alianţa nóstră nedisolubilă cu Habsburgii. Cum-că noi acésta alianţă o căutămŭ în zadarŭ, cumcă în ea întîmpinăm numai scutul persónei şi a averei nóstre, dér nu tot-odată şi condiţiunile capitale ale esistenţei nóstre naţionale: ni s'a părutŭ tuturorŭ a-o auḑi din vorbirea dela Güns. E de lipsă ca cu privire la acésta, guvernŭ şi naţiune sĕ se lămurescă pe deplinŭ."

Este interesantŭ, că însu-şĭ guvernulŭ s'a învoitŭ cu partidele opoziţionale de a se face posibilă o asemenea lămurire cu privire la enunciaţiunile dela Güns în dietă.

S'a stabilitŭ adecă între ministru-preşedinte Wekerle şi între şefii celor-l'alte partide, ca cestiunea enunciaţiunilorŭ monarchului sĕ fiă adusă în discusiune, nu pe calea interpelaţiunilorŭ, ci printr'o petiţiune deosebită redactată pentru acestŭ scopŭ, asupra căreia apoi sĕ se desbată aşa ca sĕ pótă lua parte la discusiune toţĭ deputaţii.

Prevenirea acésta a lui Wekerle a deşteptatŭ temerĭ, că ar avé cugete reservate faţă cu oposiţia. Orĭ cum ar fi, discusiunea se va face şi va fi fórte înfocată. Se va desfăşura o acţiune sgomotósă cu scopŭ de-a alarma din nou opiniunea publică maghiară şi lui Wekerle póte încă sĕ-i pară rĕu de concesiunea, ce a făcut'o oposiţiunei.

Deocamdată organulŭ principalŭ alŭ stângei estreme „Egyetértés" se folosesce de ocasiune a apela la unirea şi solidaritatea tuturorŭ aderenţilorŭ oposiţiei de dreptŭ publicŭ faţă cu „reacţiunea, ce 'şĭ redică capulŭ".

Acéstă fóiă publică deja în numĕrulŭ ei de erĭ petiţia comitetului centralŭ alŭ partidei independente din Budapesta cătră dietă, în afacerea rĕspunsului dela Güns. In acéstă petiţiă sĕ cere ca dieta sĕ tragă la rĕspundere şi sĕ pună *în stare de acusaţiune* cabinetulŭ Wekerle, pentru-că a călcatŭ constituţia.

Incă nu cunóscemŭ până acuma atitudinea ce voiesce a-o observa în acéstă cestiune contele Apponyi cu partida sa, dér se crede, că şi elŭ va lua posiţiă hotărîtă în contra guvernului.

Viitórea „lămurire" dintre „guvernŭ şi naţiune" asupra anunciaţiunilorŭ monarchului va lua astfelŭ dimensiunĭ marĭ şi în împrejurările de faţă credemŭ, că cu ocasiunea acésta va fi adusă în discusiune şi cestiunea naţionalităţilorŭ, căcĭ oposiţia va susţiné, că tocmai mişcarea periculósă a acestora justifică „nisuinţele ei naţionale curatŭ maghiare".

Aşteptămŭ dér cu încordare desfăşurarea luptei.

La procesulŭ pentru „Replică". Cetimŭ în „*Budapesti Hirlap*" dela 27 Septemvre: „Curia regéscă a desbătutŭ aḑĭ, sub preşedinţia lui *Daruváry* Alajos, recursulŭ de nulitate în procesulŭ „Replicei". Raportorulŭ Dr. *Székely* Ferencz a referatŭ, în întrégă şedinţa dinainte de prânḑŭ, recursulŭ de nulitate. Consiliulŭ pentru pressă însĕ a *respinsŭ tóte motivele de nulitate*, parte pentru-că ele atingŭ partea meritorică a sentinţei, parte pentrr-că suntŭ pe deplinŭ nejuste".

CRONICA POLITICA.

— 16 (28) Septemvre.

Biroulŭ „Wolff" publică acuma textulŭ telegramelorŭ schimbate între Impĕratulŭ **Wilhelm** şi principele **Bismarck**. Depeşa împĕratului germanŭ este de următorulŭ cuprinsŭ:

„Güns, 19 Septemvre. Principelui Bismarck în Kissingen. Spre părerea mea de rĕu numai acuma am aflat, că Serenitatea Vóstră aţĭ trecutŭ printr'o bólă nu neînsemnată. Deórece totodată — mulţămită Domnului — am primitŭ scirĭ despre îmbunătăţirea constantă a sănĕtăţii vóstre, 'mĭ esprimŭ cea mai căldurósă bucuriă asupra acestora scirĭ. Dorindŭ, a face ca 'nsănătoşarea vóstră sĕ fiă câtŭ mai deplină, rogŭ pe Serenitatea vóstră, ca, fiindŭ situaţia dela Varzin şi Friedrichsruhe puţinŭ favorabilă, sĕ luaţĭ cuartirulŭ vostru peste iérnă într'unulŭ din castelurile mele situate în Germania de mijlocŭ. După ce voiu vorbi cu mareşalulŭ Curţii vĕ voiu numì castelulŭ celŭ mai acomodatŭ. „*Wilhelm*".

Principele Bismarck a rĕspunsŭ prin următórea telegramă:

„Kissingen, 15 Sept. Majest. Sale Impĕratului Germaniei, în Güns. Mulţămescŭ Maj. Vóstre cu profundă veneraţiune pentru graţiósa esprimare a simpatiei faţă cu bolnăvirea mea şi a îndreptărei de curêndŭ ivite, precum nu mai puţinŭ pentru intenţiunea graţiósei îngrijirĭ pentru promovarea însănătoşărei mele, prin concederea unui domiciliu favorabilŭ în privinţa climatică. Omagiala mea mulţămire pentru graţiósa intenţiune nu se va slăbì prin convingerea ce-o am, că restabilirea sănătăţii mele, décă potŭ spera la ea după voinţa lui Dumnedeu, credŭ a-o afla mai verisimilŭ în căsnicia obicĭnuită de multŭ şi în totŭ ce-o încungiură. Deórece suferinţa mea e de natură nervósă, credŭ împreună cu mediculŭ meu, că viaţa liniştită în ocupaţiunile şi împrejurimile obicĭnuite va promova peste iérnă mai bine sănĕtatea mea, şi că de aceea la bĕtrâneţele mele, în interesulŭ delăturării conturbărilorŭ esistente a sistemului meu de nervĭ, ar fi sĕ se eviteze o trecere în nouĕ împrejurimĭ şi relaţiunĭ mie până acuma strĕine, cum s'ar întêmpla, décă s'ar realisa graţiósa intenţiune a Majestăţii Vóstre. Profesorulŭ Schweninger îşĭ reservéză a motiva în scrisŭ acésta a sa şi a mea convingere. *Bismarck*.

•

In şedinţa de ierĭ a **dietei unguresci** s'a cetitŭ comunicatulŭ ministrului-preşedinte despre numirea lui *Krieghammer*, ca ministru comunŭ de rĕsboiu. Adresa comitatului Neogradŭ, prin care se cere introducerea censurei pentru pressa nemaghiară, în specialŭ pentru pressa română şi slovacă; apoi petiţiunea clubului independentŭ privitóre la rĕspunsurile ce le-a datŭ monarchulŭ în Boroşŭ Şebişŭ şi în Güns, s'au datŭ spre studiare comisiunei petiţionare, ér interpelaţia lui Apponyi în cestiunea

---

FOILETONULŬ „GAZ TRANS."

Anonimitatea în pressă.

— O prelegere a lui Zola. —

Ḑilele trecute marele scriitorŭ francesŭ Emile *Zola* a ţinutŭ o prelegere la congresulŭ internaţionalŭ alŭ ḑiariştilorŭ, din Londra în care s'a ocupatŭ de obiceiulŭ ḑiariştilorŭ de-a scrie articolĭ anonimĭ. Étă părţile mai marcante din vorbirea lui Zola:

Décă omulŭ ia în mână unŭ ḑiarŭ englesŭ, în care nicĭ unŭ articulŭ nu este iscălitŭ, şi-lŭ asémĕnă c'o fóiă francesă, în care chiar şi diversele suntŭ subscrise, atuncĭ se pare, ca şi când ar vedé încorporate cele două rasse cu tóte celea, ce temperamentulŭ, obiceiurile şi istoria ultimelorŭ vécurĭ a născutŭ. Fără îndoială, că *pressa englesă póte sĕ mulţuméscă puterea şi véḑa ei anonimităţii.* Şi aci este vorba în primulŭ rêndŭ despre articulĭ politicĭ şi despre direcţia spirituală a foii. O fóiă în care se pierde aşa numitulŭ *individuum*, nu este decâtŭ espresiunea unui grupŭ de ómenĭ şi pânea de tóte ḑilele a unei mulţimĭ. *In putere ea câştigă, ce a pierdutŭ în individualitate*, fiind-că singurulŭ ei scopŭ este de-a corĕspunde unei anumite opinii şi de-a da espresiunea fidelă a acesteia. Ca o astfelŭ de fóiă sĕ pótă mulţumi óre-care necesitate socială, trebue sĕ aibă unŭ publicŭ cetitorŭ fórte credinciosŭ, care este pe deplinŭ mulţumitŭ, décă diminéţa îşĭ cetesce ḑiarulŭ sĕu, ér nu şi altulŭ, căcĭ singurŭ ḑiarulŭ seu este espresiunea opiniei sale. Astfelŭ e publiculŭ englesŭ; pe elŭ nu l'au hărţuitŭ revoluţiile, elŭ şi aḑĭ se împarte în două tabere marĭ, nu sufere de bóla de-a frundări îndată diminéţa dece diare, ci fiă-care cetitorŭ rĕmâne pe lângă ḑiarulŭ sĕu, îlŭ cetesce dela începutŭ până la sfîrşitŭ şi nu pretinde dela ḑiarŭ mai multŭ, decâtŭ sĕ gândéscă, cum se gândesce elŭ.

Aicĭ déră nu este importantŭ aceea, că cine e redactorulŭ, ci aceea, că óre care este opinia unitară a ḑiarului. Décă nu cunóscemŭ pe singuratecii colaboratorĭ, atuncĭ cunóscemŭ celŭ puţinŭ acelaşĭ tonŭ şi acelaşĭ talentŭ, ce se esprimă într'unulŭ a tuturora. Nu se vede, decâtŭ opera gata, massa de gândirĭ şi informaţii pusă la olaltă, care face din fiă-care ḑiarŭ o adevĕrată enciclopediă-cotidiană. Resultatulŭ unirei este puterea; omulŭ uşorŭ póte sĕ-şĭ câştige concepte despre mecanismulŭ puternicŭ alŭ muncei, care se baséză pe venitulŭ strălucitŭ alŭ sistemului de publicaţii şi provede cu hrană diferite păturĭ sociale ale naţiunei. De aci vine, că în Londra nu potŭ esista ḑiare marĭ, decâtŭ în numĕrŭ restrînsŭ, şi că întreprinderĭ nouĕ sĕ facŭ fórte rarŭ. Scriitorulŭ însĕ, care şi-a pierdutŭ individualitatea, în schimbŭ gustă libertatea deplină, fiind-că nu trebue mai multŭ sĕ se témă, că póte fi neplăcutŭ cuiva, póte lăuda şi defaima fără de-a fi responsabilŭ. Tótă puterea este a ḑiarului, fiind-că cuprinde în sine puterea tuturorŭ colaboratorilorŭ, fără de-a da cuiva renume.

In Francia însĕ raporturile suntŭ altele. Şi acolo era obicĭnuită anonimitatea, celŭ puţinŭ la articolele politice, şi „*Debats*" şi „*Temps*" chiar şi aḑĭ îşĭ publică articulii fără iscăliturĭ. Aceste însĕ suntŭ obiceiurile timpurilorŭ trecute, pe carĭ ḑiarele le părăsescŭ din ce în ce mai multŭ, de dragulŭ agitaţiilorŭ grabnice. Francesulŭ, este singurulŭ poporŭ neliniştitŭ, care a trecutŭ prin multe sguduirĭ şi se împarte în multe partide. Acolo nu mai esistă partide marĭ, carĭ sĕ se deosebéscă marcantŭ, şi de aceea ḑiarele aparŭ în esemplare mai puţine, decâtŭ cele englese, şi de-aicĭ vine, că aparŭ ḑiare cu viéţă aşa de scurtă, ḑiare, carĭ aşa ḑicêndŭ se nascŭ diminéţa şi apunŭ séra. Francesii nisuindŭ mereu spre idealulu libertăţii, n'au acea perseveranţă, care o au Englesii, şi în Francia nicĭ nu au publicaţiile venitŭ aşa de mare, ca în Anglia, prin urmare nicĭ nu stau la disposiţiunea unei masse a publicului aşa de estra-ordinară, cum stă pressa englesă.

In Francia domnesce peste totŭ fierbinţéla individualităţii. Óre tradiţia acésta, sĕ fiă fantoma lui Napoleonŭ? Francesii aştéptă încă unŭ Mesia: amŭ creḑutŭ în Gambetta, pe Boulanger aprópe l'amŭ făcutŭ sfântŭ. Cu acésta vréu sĕ ḑicŭ, că la noi cestiunea persónei este principală şi că întrămŭ chiar şi în focŭ pentru ḑeitatea, care tocmai dispare dinaintea nóstră. Avemŭ ḑiarele nóstre, carĭ arată opera comun